

"Службени гласник РС", бр. 99/2011

На основу члана 6. став 1. Уредбе о заступнику Републике Србије пред Европским судом за људска права ("Службени гласник РС", број 61/06 - пречишћен текст) објављује се, на српском и енглеском језику, Пресуда Европског суда за људска права по представци број 1005/08 - Ђокић против Србије, која гласи:

ПРЕДМЕТ ЂОКИЋ ПРОТИВ СРБИЈЕ
(Представка број 1005/08)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР
20. децембар 2011. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним чланом 44, став 2 Конвенције. Могуће су редакторске промене.

У предмету Ђокић против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању већа у саставу:

Françoise Tulkens, председник,

Dragoljub Popović,

Isabelle Berro-Lefevre,

András Sajó,

Guido Raimondi,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Helen Keller, судије,

i **Stanley Naismith,** секретар Одељења,

После већања на затвореној седници 29. новембра 2011. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (број 1005/08) против Србије коју је Суду према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода ("Конвенција") поднео држављанин Србије, г. Ненад Ђокић ("подносилац представке"), 19. децембра 2007. године.

2. Подносиоца представке заступао је г. А. Тасић, адвокат из Лесковца. Владу Србије ("Влада") заступао је њен заступник, г. С. Царић.

3. Подносилац представке се жалио на правичност и исход кривичног поступка против њега, јер није имао приступ Врховном суду, и, најзад, због одсуства непристрасности на страни правосудних органа Србије.

4. Представка је достављена Влади 9. новембра 2010. године. Такође је одлучено да се о допуштености и основаности представке одлучује истовремено (члан 29. став 1.).

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

5. Подносилац представке је бивши полицајац рођен 1970. године и тренутно служи казну затвора у Казнено-поправном заводу у Нишу.

6. Чињенице предмета како су их странке изнеле могу се сумирати како следи.

7. Окружни суд у Лесковцу је 26. маја 2005. године нашао да је подносилац представке крив за убиство његове бивше супруге и осудио га на казну затвора од једанаест година.

8. Врховни суд је 18. октобра 2005. године укинуо ову пресуду и наложио поновно суђење.

9. Окружни суд у Лесковцу је 16. децембра 2005. године поново осудио подносиоца представке и казнио га затвором од једанаест година. Он је дао опширно образложење ове пресуде.

10. Врховни суд је 20. марта 2006. године потврдио ову пресуду. У жалбеном већу био је и судија М.Ц. Подносилац представке је пресуду примио 26. маја 2006. године.

11. Преко затворске управе, а што доказује издата потврда, подносилац представке је 26. јуна 2006. године уложио захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде. Врховни суд је овај захтев примио 5. јула 2006. године, што се види из печата од истог датума.

12. Врховни суд је 31. маја 2007. године констатовао да је захтев поднет 5. јула 2006. године и да је касније морао бити одбијен као неблаговремен (видети став 20. у даљем тексту). У већу Врховног суда поново је био судија М. Ц. Подносилац представке је ову одлуку примио 21. септембра 2007. године.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО И СУДСКА ПРАКСА

13. Релевантне домаће одредбе садржане су у Законику о кривичном поступку (објављен у "Службеном листу Савезне Републике Југославије", бр. 70/01 и 68/02, као и у "Службеном гласнику Републике Србије", бр. 58/04, 85/05, 115/05 и 49/07).

14. Члан 40 (5) предвиђа да судија не мора да суди у предмету када је већ учествовао у доношењу одлуке пред судом или пред "истим судом" ако је против те одлуке касније "уложена жалба".

15. Члан 41. став 1. предвиђа, интер алиа, да чим судија открије овај основ за изузеће, он се изузима из рада на том предмету и тражи од председника суда да именује другог судију уместо њега.

16. Члан 182. став 4. предвиђа, интер алиа, да тужени који је осуђен на казну затвора има право да поднесе своје поднеске преко затворске управе, чиме се прекидају рокови.

17. Члан 183 § 3 предвиђа, интер алиа, да временски рок одређен у месецима истиче до краја дана последњег месеца, који бројчано одговара датуму када временски рок почне да тече.

18. Члан 419 предвиђа, интер алиа, да надлежни јавни тужилац "може" поднети захтев за заштиту законитости против "правоснажне судске одлуке", у име или против туженог, ако је повређен закон.

19. На основу горе наведеног захтева, према чл. 420, 425 и 426. Врховни суд може потврдити предметну осуду или је изменити. Он може такође укинути спорну пресуду, у целини или делимично, и наложити поновно суђење пред нижим судовима. Ако Врховни суд, међутим, нађе да је дошло до повреде закона у корист туженог, он ће имати право да то једино саопшти, али ће правоснажна пресуда опстати.

20. Члан 428 предвиђа, интер алиа, да тужени за кога је нађено да је крив и који је осуђен на делотворну казну затвора у првој и другог инстанци има право да уложи захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде Врховном суду у року од месец дана од датума пријема пресуде донете по жалби.

21. У складу са чл. 432 и 425. и 426., интер алиа, Врховни суд, ако прихвати захтев за испитивање законитости, има овлашћење да преиначи спорну пресуду или је укине и наложи поновно суђење пред нижим судовима. Он то може учинити и када постоје озбиљне сумње у истинитост одлучујућих чињеница утврђених спорном одлуком, а то се подудара са правилном применом релевантног права.

22. Закон о изменама и допунама Законика о кривичном поступку из 2009. године (објављен у "Службеном гласнику РС", број 72/09) укинуо је захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде као постојеће домаће правно средство. Члан 146. став 1. овог Закона, међутим, предвиђа да у односу на све тужене који су већ уложили захтеве пре ступања на снагу ових измена, примењиваће се "одредбе старог закона".

23. Најзад, одлуком од 17. септембра 2009. године, Уставни суд је утврдио да захтев за ревизију није правно средство које се мора исцрпети пре улагања жалбе Уставном суду, из разлога, интер алиа, да је једино јавни тужилац тај који може уложити такав захтев у име туженог и, даље, да он има потпуну дискрецију да ли то да учини или не (Уж-1233/2009).

ПРАВО

I. НАВОДНЕ ПОВРЕДЕ ЧЛАНА 6. СТАВ 1. КОНВЕНЦИЈЕ

24. Подносилац представке ослонио се на бројне одредбе Конвенције, као и на протоколе уз њу. У суштини он се, међутим, жалио: (и) због свеукупне

правичности кривичног поступка против њега; (ии) што је 31. маја 2007. године лишен приступа Врховном суду; и (иии) да је судија који је већ одлучивао у његовом случају 20. марта 2006. године био у могућности да то поново чини 31. маја 2007. године.

25. Суд сматра да све горе наведене притужбе треба разматрати према члану 6. став 1. Конвенције, који у релевантном делу гласи како следи:

"Свако, током одлучивања ... о његовој кривичној оптужби против њега, има право на правичну ...суђење... пред ... непристрасним судом, образованим на основу закона..."

А. У вези са приступом Врховном суду подносиоца представке

1. Допуштеност

26. Влада је изнела да подносилац представке није исцрпео сва доступна и делотворна домаћа правна средства. Он је посебно пропустио да код јавног тужиоца ургира да уложи захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде у његово име (видети ст. 18. и 19. у горњем тексту).

27. Влада је остала при ставу да је јавни тужилац био вољан да поднесе захтев у име многих окривљених, укључујући и питања у вези са непоступањем по благовремено уложеним жалбама у другој инстанци, и документовала да је у неколико таквих случајева Врховни суд коначно пресудио у њихову корист.

28. Влада је констатовала да надлежни јавни тужилац не би имао "потпуну дискрецију" да ли да уложи захтев у име подносиоца представке. Напротив, он би био обавезан да то учини ако сматра да је дошло до кршења релевантног домаћег законодавства (дисcretио легалис).

29. Најзад, Влада се ослонила на делимично издвојено мишљење судије Крећа у пресуди Лепојић (Лепојићпротив Србије, број 13909/05, 6. новембар 2007. године), и приметила да је њена прелиминарна примедба у овом случају та да се направи разлика од њене сличне примедбе у том случају због тога што се сада пресуђује у односу на одређено наводно кршење релевантног домаћег права.

30. Подносилац представке је остао при ставу да је поштовао захтев исцрпљености.

31. У пресуди Лепојић Суд је већ утврдио да је једино надлежни јавни тужилац могао поднети захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде у име подносиоца представке и, штавише, да он има потпуну дискрецију да ли да то учини или не. Иако је подносилац представке могао то тражити, он свакако није имао право по закону да ово правно средство уложи лично. Захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде је стога био неделотворан према члану 35. став 1. Конвенције (видети Лепојић против Србије, цитиран у горњем тексту, ст. 54 и 57.). С обзиром на горе наведено и на одлуку Уставног суда од 17. септембра 2009. године (видети став 23. у горњем тексту), Суд не види ниједан разлог да у предметном случају другачије утврди, без обзира на домаћу судску праксу коју је Влада доставила и без обзира на основ по ком надлежни јавни тужилац може, а не мора уложити захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде.

32. Суд, према томе, сматра да се притужба подносиоца представке не може прогласити недопуштеном због неисцрпљење домаћих правних средстава према члану 35. став 1. Конвенције. Сходно томе, примедба Владе с тим у вези мора се одбити.

33. Суд сматра да притужба подносиоца представке није такође очигледно неоснована у смислу члана 35. став 3. Конвенције и не налази други основ да је прогласи недопуштеном. Притужба се према томе мора прогласити допуштеном.

2. Основаност

34. Подносилац представке је поново потврдио своју притужбу, док је Влада, која није ставила никакве одређене примедбе на основаност, оставила Суду да "процени" да ли је дошло до повреде члана 6. става 1. Конвенције.

35. У пресуди Голдер против Уједињеног Краљевства од 21. фебруара 1975. године, Суд је утврдио да члан 6. став 1. "осигурава свакоме право на захтев у вези са грађанским правима и обавезама пред судом или трибуналом" (став 36., серија А број 18). Касније, у предмету Девеер против Белгије, он је објаснио да се "право на суд" примењује и у кривичним и у парничним предметима (пресуда од 27. фебруара 1980. године, серија А број 35). Ово право, међутим, није апсолутно; оно подлеже ограничењима која се подразумевају, а посебно тамо где су у питању "услови допуштености жалбе" (видети, мутатис мутандис, Гарција Манибардо против Шпаније, број 38695/97, став 36., ЕЦХР 2000-ИИ). Без обзира на то, ова ограничења не смеју ограничити или смањити приступ појединца на такав начин или у том обиму да се угрози сама суштина тог права. Она ће бити компатибилна са чланом 6. став 1. једино ако су у складу са релевантним домаћим законодавством, ако теже легитимном циљу и ако постоји разуман однос пропорционалности између употребљених средстава и циља коме се тежи (видети, мутатис мутандис, Гујерин против Француске, 29. јул 1998. године, став 37., Извештаји о пресудама и одлукама 1998-В).

36. Најзад, подсећа се да члан 6. Конвенције не приморава државе уговорнице да формирају касационе судове. Упркос томе, где такви судови постоје гаранције садржане у члану 6. морају се поштовати, интер алиа, обезбеђењем делотворног приступа тим судовима (видети, међу многим другим ауторитетима, Гарција Манибардо против Шпаније, цитиран у горњем тексту, став 39).

37. Ако се вратимо на предметни случај, Суд констатује да се притужба подносиоца представке односи на одлучивање о кривичној оптужби против њега и, као таква, спада под члан 6. став 1. Осим тога, подносилац представке је јасно имао право да у року од месец дана уложи захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде, од датума пријема пресуде донете по жалби, тј. до 26. јуна 2006. године, што је он учинио преко затворске управе (видети ст. 10 и 11. у горњем тексту). Одлуком од 31. маја 2007. године, међутим, Врховни суд је грешком одбацио захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде подносиоца представке као закаснео, наводећи да је он поднет 5. јула 2006. године, при чему је, заправо, то био само датум кад је сам Врховни суд примио наведени захтев (видети ст. 11 и 12. у горњем тексту).

Врховни суд је тако прекршио члан 428. Законика о кривичном поступку (видети ст. 20, 17 и 16. у горњем тексту, тим редом), као и право подносиоца представке на приступ суду према Конвенцији, при чему треба разумети да задатак Суда није да утврђује какав би био стваран исход по захтеву за испитивање законитости правоснажне пресуде подносиоца представке да је Врховни суд прихватио да разматра његову основаност.

38. Према томе, дошло је до повреде члана 6. став 1. Конвенције.

Б. У вези са непристрасношћу већа Врховног суда од 31. маја 2007. године и општом правичношћу кривичног поступка покренутог против подносиоца представке

39. С обзиром на мишљења у ставовима 37 и 38. у горњем тексту и на коментаре дате у члану 46. у даљем тексту, а имајући у виду да се захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде мора, у начелу и кад год је доступан, у складу са релевантним домаћим процесним правилима, сматрати делотворним путем накнаде (видети, мутатис мутандис, Ракић и други против Србије, број 47460/07 итд., став 37, 5. октобар 2010. године), Суд проглашава ове притужбе допуштеним, али сматра да њихова основаност не захтева да буде посебно разматрана.

II. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

40. Члан 41. Конвенције предвиђа:

"Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци."

41. Подносилац представке тражио је 15.000 евра (ЕУР) на име материјалне и нематеријалне претрпљене штете.

42. Влада је описала овај захтев као закаснео, необразложен и /или превисок.

43. Суд констатује да је првобитан крајњи рок за подношење подносиоачевог захтева за правично задовољење био 14. јун 2011. године. Подносилац представке је 21. јула 2011. године обавестио Суд да је захтев послао на време, али да га Суд очигледно није примио. Подносилац представке, међутим, није никада понудио никакав доказ у том смислу, као што је поштанска потврда првобитног поднеска или, заправо, чак и копија дописа. Уместо тога, он је само доставио Суду нов захтев за правично задовољење предат 27. јула 2011. године.

44. У таквим околностима, Суд не може а да не закључи да подносилац представке није поштовао Правило 60 ст. 2 и 3. Пословника Суда, због чега се његов захтев мора одбити.

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 46. КОНВЕНЦИЈЕ

45. Члан 46. Конвенције предвиђа:

"1. Високе стране уговорнице преузимају обавезу да се повинују правоснажној пресуди Суда у сваком предмету у коме су странке.

2. Правоснажна пресуда Суда се доставља Комитету министара који надгледа њено извршење."

46. С обзиром на ове одредбе, произлази, интер алиа, да пресуда у којој Суд нађе повреду, намеће Туженој држави законску обавезу да не само плати заинтересованим досуђене износе на име правичног задовољења, већ и да изабере, што подлеже надзору Комитета министара, опште и/или, ако је прикладно, појединачне мере које треба усвојити у домаћем правном систему како би се окончала повреда утврђена од стране Суда и да надокнади, уколико

је могуће, њене последице (видети Сцоззари и Гиунта против Италије [BB], бр. 39221/98 и 41963/98, став 249., ЕЦХР 2000-ВИИИ).

47. Заинтересоване високе стране уговорнице требало би, према томе, са марљивошћу, путем одговарајућих поступака и ако тако тражи подносилац представке, да осигурају да ће основаност његовог захтева за испитивање законитости правоснажне пресуде бити разматрана (видети, с тим у вези, мишљења саме Владе сумирана у ст. 26 и 27. у горњем тексту; видети такође ст. 18-22 у горњем тексту). Подразумева се да задатак Суда није да одређује какав би требало да буде стваран исход разматрања

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. Проглашава представку допуштеном;

2. Утврђује да је дошло до повреде члана 6. став 1. Конвенције у вези са приступом подносиоца представке Врховном суду 31. маја 2007. године;

3. Утврђује да нема потребе да се притужбе према члану 6. став 1. Конвенције посебно разматрају у вези са непристрасношћу Врховног суда 31. маја 2007. године и свеукупном правичношћу кривичног поступка покренутог против подносиоца представке;

4. Одбија захтев подносиоца представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 20. децембра 2011. године у складу са правилом 77 ст. 2 и 3 Пословника Суда.

Stanley Naismith Секретар	Françoise Tulkens Председник
-------------------------------------	--